

Н.М. ВОЛОСНИКОВА, Н.Н. ГУБАНОВА, С.О. КЛИМОВА

ГЛОБАЛЬНЕ УПРАВЛІННЯ ЯК ЗАХІД БОРОТЬБИ З НЕГАТИВНИМИ ПРОЯВАМИ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

У статті розглядаються питання, пов'язані із суперечливістю процесу глобалізації, аналізуються його позитивні і негативні сторони. Описуються основні школи, які вивчають причинно-наслідкову динаміку глобалізації та її структурні результати: школа гіперглобалістів, скептиків і трансформістів; відображається їх бачення глобалізаційного процесу, а також їх позиції щодо ступеня впливу глобалізаційного процесу на добробут різних країн. Досліджується метод глобального управління, як основний метод, що сприяє зниженню негативних проявів глобалізаційного процесу, надається його визначення. Описуються існуючі концепції глобального управління, види його вимірювання, а також основні проблеми глобального управління. Розглядається одна зі шкіл, яка впритул підійшла до необхідності «управління поза рамками держави» - школа ліберального інтернаціоналізму, і яка представила якісний аналіз природи, форми логіки і недоліків сучасної системи глобального управління і можливості реалізації справжнього глобального управління. Показана необхідність формування світового координаційного центру, а також умови його ефективного функціонування, які засновані на тому, що: політика, якої дотримується даний центр, має ліберальний характер; більшість держав дотримуються політики демократії; забезпечується справедливість глобального управління.

Ключові слова: глобалізація, глобальна економіка, глобальне управління, негативні прояви глобалізації; управління поза рамками держави; ліберальний інтернаціоналізм.

Н.Н. ВОЛОСНИКОВА, Н.Н. ГУБАНОВА, С.О. КЛИМОВА

ГЛОБАЛЬНОЕ УПРАВЛЕНИЕ КАК МЕТОД БОРЬБЫ С НЕГАТИВНЫМИ ПРОЯВЛЕНИЯМИ ГЛОБАЛИЗАЦИИ

В статье рассматриваются вопросы, связанные с противоречивостью процесса глобализации, анализируются его положительные и отрицательные стороны. Описываются основные школы, изучающие причинно-следственную динамику глобализации и ее структурные результаты: школа гиперглобалистов, скептиков и трансформистов; изображается их видение глобализационного процесса, а также их позиции относительно степени влияния глобализационного процесса на благосостояние разных стран. Исследуется метод глобального управления, как основной метод, способствующий снижению негативных проявлений глобализационного процесса, дается его определение. Описываются существующие концепции глобального управления, виды его измерения, а также основные проблемы глобального управления. Рассматривается одна из школ, которая вплотную подошла к необходимости «управления вне рамок государства» - школа либерального интернационализма, и которая представила глубокий анализ природы, формы логики и недостатков современной системы глобального управления и возможности реализации подлинного глобального управления. Показана необходимость формирования мирового координационного центра, а также условия его эффективного функционирования, которые основаны на том, что: политика, которой придерживается данный центр, имеет либеральный характер, большинство государств придерживается политики демократии; обеспечивается справедливость глобального управления.

Ключевые слова: глобализация, глобальная экономика, глобальное управление, негативные проявления глобализации; управление вне рамок государства; либеральный интернационализм.

N.M. VOLOSNIKOVA, N.N. GUBANOVA, S.O. KLYMOVA

GLOBAL MANAGEMENT AS A METHOD OF COMBATING WITH THE NEGATIVE EFFECTS OF GLOBALIZATION

The issues related to the inconsistency of the globalization process are considered, its positive and negative sides are analyzed. The main schools that study the causal dynamics of globalization and its structural results are described: the school of hyperglobalists, skeptics and transformists; their vision of the globalization process is depicted, as well as their position regarding the degree of influence of the globalization process on the welfare of different countries. The global management method as the main method that helps to reduce the negative manifestations of the globalization process is studied, its definition is given. It is defined as a complex of formal and informal institutions, mechanisms, relations and processes existing between and extending to states, markets, individuals and organizations, both intergovernmental and non-governmental, through which collective interests are determined at the global level, rights and obligations are established, the disputes are resolved. The existing concepts of global management, the types of its measurement, such as the polycentricity of global governance architecture; a variety of actors; a variety of forms of international cooperation; asymmetry of global governance; maximum versatility and multi-level; strong policy transformation and innovative institutionalization; as well as the main problems of global management are described. We consider one of the schools that came close to the need for "management outside the state" - the school of liberal internationalism, which presented a deep analysis of the nature, form of logic and shortcomings of the modern global management system and the possibility of realizing global management. The necessity of forming a world coordination center is described, as well as the conditions for its effective functioning, which are based on the fact: the policies followed by this center are liberal, most states follow to a policy of democracy; fair governance is ensured.

Keywords: globalization, global economy, global management, negative manifestations of globalization; management outside the state; liberal internationalism.

Вступ. Ступінь відкритості національних економік з кожним днем стає все більшою. Це є наслідком інтенсифікації процесів міжнародної торгівлі, міжнародного руху капіталу, міжнародної міграції робочої сили, обміну технологіями між країнами, та інше. Існують різні точки зору щодо того, яке найбільш

реальне концептуальне вираження глобалізації, як охарактеризувати її причинно-наслідкову динаміку і її структурні результати. Але насамперед, найбільш актуальним стає питання щодо боротьби з негативними проявами глобалізаційного процесу, зведення їх до мінімуму.

Протягом останніх десятиліть превалювала думка, що глобалізаційні процеси, окрім того, що уніфікують стандарти політичного і економічного життя, створюють умови для уніфікації культурних і духовних норм і цінностей в різних країнах. В деяких випадках навіть робилися прогнози щодо наслідків інтенсифікації глобалізаційних процесів: кардинальне стирання кордонів між країнами, скорочення соціальної стратифікації суспільства, вирівнювання доходів населення різних країн в силу більш ефективного розподілу світових ресурсів, зменшення технологічного розриву між розвинутими країнами і країнами третього світу за рахунок обміну технологіями та інше.

Але насправді, питання уніфікації багатьох стандартів життя суспільств різних країн внаслідок глобалізаційних процесів досить складне. В багатьох випадках існуюча реальність суперечить думкам великої кількості прибічників глобалізації. Так, збільшується розрив між рівнями доходів бідних та заможних країн, посилюються протиріччя між ними на економічному, політичному та релігійному ґрунті. Більшість міжнародних інститутів не може контролювати глобалізаційні процеси і впливати на їх негативні наслідки. Це пояснюється, з одного боку, стрімкими змінами, що відбуваються в інноваційному секторі на світовому ринку, з іншого боку, бюрократизованим характером, а також громіздкістю багатьох міжнародних організацій, які просто не встигають пристосуватися до цих змін. За висловлюванням президента Афіньського клубу (організації, яка виступає за нові форми світового правління), «ми повинні зізнатися, що...створюючи відоме гасло "світ без кордонів", в інтересах прибічників вільних обмінів, ми породили також гасло "світ без правил"» [1].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням, пов'язаним зі знаходженням шляхів зниження негативних наслідків глобалізаційного процесу, а також необхідності формування єдиного світового координаційного центру, здатного управляти даними процесами, приділяється велика увага і присвячено багато робіт. Так, Д. Месснер в роботі «Архітектура світового порядку» описує різні можливі варіанти вимірювань глобального управління [2]. Проблеми, з якими може зіткнутися світова спільнота у разі реалізації проекту «Світового уряду» описує Олег Барбанов [3]. Девід Хелд і Ентоні Макґрю, будучи прихильниками ліберального інтернаціоналізму, розглядають можливість формування ефективного міжнародного управління та умов його дотримання [4]. Джаґдиш Бхаґваті стоїть на позиції захисту глобалізації. Він вніс значний вклад в розвиток економічної теорії, зокрема приділив багато уваги такій проблемі, як провали ринку (market failure). Виходячи з результатів своїх досліджень на цьому напрямку, він аналізує агітаційні гасла антиглобалістів і на численних прикладах демонструє, що проблеми, породжені нібито глобалізацією, насправді виявляються наслідком недостатнього розвитку економіки і неефективних методів управління нею. Більш того, він доводить, що найкращим способом вирішення подібних проблем є не

ізоляція економіки від світових ринків, а викорінення причин, що їх зумовили. Для цього знову-таки ж потрібно ефективне управління і міжнародний координаційний центр. Глобалізація, на думку Джаґдиша Бхаґваті, допомагає усувати багато складностей, вносячи свій внесок у розвиток конкуренції і фінансових ринків, сприяючи притоку управлінських кадрів і нових технологій в країни, що розвиваються [5].

Постановка завдання. Більшість проблем, пов'язаних із розвитком глобалізаційного процесу і його негативними проявами, ставлять питання щодо необхідності формування світового координаційного центру, завданням якого стає координувати і регулювати процеси глобалізації, зводити негативні його прояви до мінімуму. Яким повинен бути цей центр, якими повинні бути його функції та завдання, на яких умовах він повинен працювати? Існують різні точки зору і підходи, які намагаються відповісти на всі ці питання. Ці питання обумовлюють необхідність аналізу існуючих підходів і подальшого дослідження даної проблеми.

Теоретичну і методологічну основу дослідження складають фундаментальні положення сучасної глобальної економіки, наукові праці і методичні розробки провідних вчених.

Виклад основного матеріалу дослідження. Якщо розглядати наслідки процесу глобалізації в цілому, то можна виділити його найбільш виражені позитивні і негативні сторони. До позитивних сторін процесу глобалізації відносять: 1) розширення прямих іноземних інвестицій, що супроводжується створенням робочих місць і сприяє зниженню бідності у світі; 2) зростання міжнародної торгівлі, що прискорило соціальні перетворення і зміцнило середній клас; 3) нові комунікаційні та інформаційні технології, що сприяли прискореному поширенню інформації в багатьох областях науки; 4) зв'язок став доступнішим і дешевшим (зниження витрат телефонного зв'язку, поява Skipe, Viber та ін.); 5) можливість надання швидкої допомоги, наприклад, в моменти стихійних або рукотворних лих.

До негативних сторін процесу глобалізації відносять: 1) екологічна деградація внаслідок необмеженої промислової діяльності; 2) посилення проблеми соціальної диференціації суспільства; 3) пріоритет віддається забезпеченню прибутків, а не прав людини; 4) посилення макроекономічної нестабільності внаслідок відкритості фінансових ринків (держави втрачають контроль над фінансовими потоками); 5) зниження ролі національної держави, часткова втрата нею державної ідентичності, цілісності; 6) зростання проблема невинуватого споживацтва, культура матеріальних цінностей, а не людських якостей; 7) інтернаціоналізація злочинності; 8) «подвійні стандарти» в аспекті захисту прав людини; 9) стрімке розповсюдження хвороб у глобальному

масштабі внаслідок зняття кордонів і вільного переміщення людей по всьому світу.

В силу описаних наслідків глобалізаційного процесу виникають наступні непрості питання, що стосуються вибору подальшої стратегії людства:

1) Наскільки дійсно глобалізаційні процеси є руйнівними?

2) Які заходи повинні бути зроблені урядами країн для боротьби з негативними проявами глобалізації?

3) Чи дійсно є необхідність створення єдиного світового координаційного центру, здатного контролювати і регулювати глобалізаційні процеси справедливо і без шкоди для тих чи інших країн?

Щоб відповісти на перше питання, розглянемо існуючі школи, які намагаються дати оцінку процесу глобалізації.

На цей час можна виділити три школи, які намагаються охарактеризувати причинно-наслідкову динаміку глобалізації і її структурні результати: 1) школа гіперглобалістів; 2) школа скептиків і 3) школа трансформістів. Кожна з цих шкіл намагається дати оцінку феномену глобалізації [4].

Гіперглобалісти асоціюють глобалізацію з початком нової епохи людської історії, коли «традиційні національні держави стають неприродними і навіть неможливими комерційними одиницями світової економіки» [6].

Прихильники даного підходу стоять на позиціях створення єдиного світового ринку і єдиних законів глобальної конкуренції. Гіперглобалісти вважають, що відбувається поступове витіснення національних держав, як первинних економічних і політичних утворень світової спільноти, новими формами соціальної організації. На їхню думку: 1) глобалізація – це економічне явище; 2) глобальна економіка все більше інтегрується; 3) вимоги глобального капіталу зобов'язують всі уряди дотримуватися неоліберальної економічної дисципліни, так, що політика є вже не «мистецтвом можливого», а лише практичним навиком «раціонального економічного управління».

Виникнення глобальної економіки, зародження всесвітніх інституцій управління і повсюдне злиття культур гіперглобалісти інтерпретують як незаперечний доказ появи абсолютно нового світового порядку, який передбачає кінець національної держави [7].

Скептики значною мірою схильні стверджувати, що глобалізація – це міф, що влада національних урядів, насправді, достатньо сильна, а система аргументів гіперглобалістів в корені непереконлива, оскільки вона недооцінює роль національних урядів у регулюванні міжнародної економічної діяльності. Уряди країн – не пасивні жертви інтернаціоналізації, а, навпаки, її головні архітектори. Який би вплив на національні уряди не чинили б зовнішні чинники, у них (урядів) завжди є можливість діяти.

Скептики спираються переважно на економічне уявлення про глобалізацію. Вони зіставляють статистичні дані, що характеризують світові потоки товарів, інвестицій і робочої сили з початку XIX століття з аналогічними потоками насьогодні, і

приходять до висновку, що рівень економічної взаємозалежності зараз не сильно відрізняється від аналогічного рівня на той час. Таким чином, глобалізація для них – це просто інтегрована світова економіка, в якій переважає закон «єдиної ціни». Більш того, на думку скептиків, досягнутий нині рівень економічної інтеграції менш значний у порівнянні з тим, що був наприкінці XIX століття. Звідси вони роблять висновок, що ступінь сучасної глобалізації в цілому перебільшений [8]. На їхню думку, за своїм географічним охопленням нинішня міжнародна економіка значно менш глобальна, ніж за часів світових імперій [9].

Трансформісти під глобалізацією розуміють випадковий за своєю суттю історичний процес, сповнений протиріч. На відміну від перших двох напрямів, школа трансформістів не намагається передбачити майбутній шлях розвитку глобалізації тою ж мірою, як і не намагається оцінити сучасне стосовно деякого ідеального «глобалізованого світу». Даний напрямок акцентує увагу на глобалізації як на тривалому історичному процесі, який несе в собі різні протиріччя і формується ситуативними факторами.

Глобалізація, згідно трансформістам, це основна рушійна сила, що стоїть за бурхливими соціальними, політичними та економічними змінами, які перетворюють форму сучасного суспільства і світового порядку [4]. І світу слід швидко адаптуватися до нових реалій, в яких немає чітких розмежувань між «зовнішніми» і «внутрішніми» справами. Можливість швидкої адаптації розглядається Гідденсом як «всебічне перетрушування» суспільств, економік, інститутів і світового порядку з не завжди позначеною спрямованістю [4].

Трансформісти завжди піднімали питання про те, чи може глобалізація бути основною рушійною силою світового розвитку і який тип світового порядку вона могла б замінити. Особливістю бачення процесу глобалізації трансформістами – є бачення глобального «розшарування» держав, в яких одні держави здебільше охоплюються глобальним порядком, в той час як інші відтісняються на задній план. Представники даної течії вважають, що саме сучасна глобалізація впливає на «перебудовування» і «переінакшування» влади, функцій і повноважень національних урядів, а також задає їм курс.

Фактично трансформісти поєднують два вищенаведених напрямки: гіперглобалістів і скептиків. Обидва напрямки вони розглядають з позиції «єдності і боротьби протилежностей». З одного боку, вони погоджуються зі скептиками в тому, що держава все ще залишається досить сильною, щоб впливати на те, що відбувається в межах її власних кордонів. З іншого боку, вони не спростовують аргументи гіперглобалістів про те, що влада держав змушена рахуватися зі зростаючою юрисдикцією інститутів міжнародного правління, а також з тиском міжнародного права. Особливо це проявляється в країнах ЄС, де суверенна влада

розділена між інтернаціональними, національними та місцевими органами, а також в діяльності СОТ [10]. Національні держави не є відтепер єдиними центрами або головними формами правління чи органами влади в світі [11].

Трансформісти стверджують, що сформувався новий «режим суверенітету», який замінює традиційні концепції державності як абсолютної, неподільної, територіально замкнутої громадської влади. Вони вважають, що суверенітет сьогодні найкраще розуміти «не стільки як бар'єр, що територіально обмежує, а як переговорний інструмент, необхідний для проведення політики, для якої в наш час характерні складні міжнаціональні відносини» [12].

Насьогодні, суверенітет, державна влада і територіальність перебувають в більш складних відносинах один до одного, ніж в ту епоху, коли формувалася сучасна національна держава.

Однак сказати беззастережно, що в результаті процесу глобалізації влада національних урядів однозначно зменшується, не можна. Трансформісти більш схильються до тієї думки, що відбувається не зменшення влади національних урядів, а, швидше, її перетворення і реструктуризація, в результаті чого вона пристосовується до більш складних процесів управління в світі, що пронизаний найтіснішими взаємозв'язками.

Таким чином, три вищеведені школи по-своєму бачать процес глобалізації і, відповідно його вплив на процеси, що відбуваються у світі. Якщо скептики і гіперглобалісти займають жорстку, здебільше непохитну позицію стосовно більшої частини питань, то трансформісти дотримуються більш компромісного варіанту, з одного боку, погоджуючись з певними висновками обох шкіл, але з іншого боку, акцентуючи увагу на динамічному характері глобалізації з величезною кількістю суперечностей і ситуативних чинників.

Які ж заходи повинні вживатися урядами країн для зменшення негативних наслідків глобалізації? Одним з таких методів є глобальне управління.

Т. Вайсс і Р. Такур в роботі «ООН і глобальне управління: ідея і перспективи її втілення» пропонують наступне визначення даного терміну: «Глобальне управління - це комплекс формальних і неформальних інститутів, механізмів, відносин і процесів, що існують між і поширюються на держави, ринки, окремих громадян і організації, як міжурядові, так і неурядові, за допомогою яких на глобальному рівні визначаються колективні інтереси, встановлюються права і обов'язки, вирішуються спори» [13].

Д. Месснер в роботі «Архітектура світового порядку» виділяє шість вимірів глобального управління [2; 3]:

1) поліцентричність архітектури глобального управління: політика ґрунтується на колективних процесах пошуку рішень і взаєморозуміння урядів країн-учасниць, тобто апріорі базується на системі «поділених суверенітетів»;

2) різноманітність акторів: держави зберігають за собою монополію на закріплення і проведення тих чи інших політичних курсів, однак приватні актори грають

все більш вагомую роль на етапах визначення проблеми, аналізу проблемних зв'язків і безпосереднього виконання (наприклад, збір даних, проведення моніторингу, робота в приватно-громадських інститутах);

3) різноманіття форм міжнародного співробітництва: глобальне управління здійснюється на основі колективного визначення і вирішення проблем. Передбачається співпраця між громадським та приватним сектором; міжнародні організації в архітектурі глобального управління можуть здійснювати координуючі функції і сприяти виробленню глобальних способів розгляду і сприйняття проблем, завдяки чому можлива корекція національної обмеженості інших гравців;

4) асиметричність глобального управління: глобальне управління знаходиться на перетині національних інтересів, владних відносин і необхідності спільного вирішення проблем; необхідні спільні зусилля щодо вирішення проблем, які виходять за рамки окремих держав;

5) максимальна багатосторонність і багаторівневість: залучення якомога більшої кількості учасників глобального управління, а також багаторівнева політика архітектури глобального управління (локальний - національний - регіональний - міжрегіональний і міжнародний - глобальний);

6) рішуча трансформація політики та інноваційна інституціоналізація: інституційні та процедурні реформи на різних рівнях, мета яких полягає в адаптації інститутів управління окремих держав до нових реалій, перетворення існуючої системи глобального управління в життєздатну і ефективну.

В. Вільсон, ідеолог лібералізму першої половини ХХ ст. і прихильник цієї ідеї, вважав, що встановлення справедливого світопорядку можливо за дотриманням двох умов: 1) поширення демократії і 2) створення демократичної системи колективної безпеки у вигляді Ліги Націй, як першого великого експерименту в області сучасного глобального управління. Головною метою організації було з'ясування всіх конфліктних ситуацій за допомогою діалогу, без застосування сили, а також за дотриманням принципу рівності держав [3].

Одна зі шкіл, яка впритул підійшла до необхідності «управління поза рамками держави» - це школа ліберального інтернаціоналізму. Ліберальний інтернаціоналізм є досить розрізненим напрямком і являє собою, на думку Мейсона, «уявну інтелектуальну єдність при справжньому теоретичному плюралізмі» [14]. Проте ліберальний інтернаціоналізм залишається впливовим напрямком політичної думки і, мабуть, основним у вивченні глобального управління. Не можна применшувати його очевидні переваги. Ця теоретична школа перша всерйоз прийняла до уваги ідею проведення політики і управління поза рамками держави, представила глибокий аналіз природи, форми логіки і недоліків сучасної системи

глобального управління і можливості реалізації справжнього глобального управління [3].

Висновки з проведеного дослідження. На підставі проведеного дослідження, можна підвести наступний підсумок. Можливість створення єдиного світового координаційного центру часто обговорюється в наш час. Ця ідея має багато прихильників, але й чимало противників. Існує безліч протиріч і перешкод, пов'язаних з формуванням даного центру, але з певною часткою умовності можна сказати, що прообразом такого центру є зараз наднаціональні органи деяких міжнародних інтеграційних угруповань країн. Дані угруповання країн і їх наднаціональні органи є першим кроком на шляху до формування вищезгаданого координаційного центру. Роль міжнародних організацій при цьому дуже важлива, але вони не в змозі повною мірою забезпечувати всі необхідні функції, що стосуються управління, регулювання та контролю.

Можливість ефективного функціонування координаційного центру виникає за умови, якщо: 1) політика, якої дотримується даний центр, має ліберальний характер; 2) більшість держав дотримується політики демократії; 3) забезпечується справедливість глобального управління.

Список літератури

1. Осьмова М.Н., Бойченко А.В. *Глобалізація мирового господарства*, 2006. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://textbook.news/ekonomika-mirovaya/122-problema-obschestvennogo-kontrolya.html>.
2. Месснер Д. *Архитектура мирового порядка* // Международная политика. 1998. № 11.
3. Барабанов О. Проблемы глобального управления: выбор аналитической парадигмы [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://alleuropa.ru/?p=2600>.
4. Хелд Д., Гольдблатт Д. и др. *Глобальные трансформации: Политика, экономика, культура* / Пер. с англ. В.В. Сапова и др. – М.: Праксис, 2004, 575 с.
5. Jagdish Bhagwati *In Defense of Globalization* – New York: Oxford University Press, 2007, 330 p.
6. Ohmae K. *The End of Nation State. The rise of regional economies.* – London: Harper Collins, 1995, 224 p.
7. Luard E. *The Globalization of Politics* - London: Palgrave Macmillan, 1990, 195 p.
8. Hirst P. 'The global economy: myths and realities'. – London: International Affairs, volume 73, 1997, p. 409–425.
9. Gordon D. 'The global economy: new edifice or crumbling foundations?'. New Left review, 168, 1988, p. 24–65.
10. Goodman J. 'The European Union: reconstituting democracy beyond the nation-state', in McGrew, 1997.

Відомості про авторів /Сведения об авторах / About the Authors

Волоснікова Наталія Миколаївна (Волосникова Наталия Николаевна, Volosnikova Nataliia Mykolayivna) – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри загальної економічної теорії НТУ «ХПІ»; м. Харків, Україна; ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9076-5231>; e-mail: volosnikova@ukr.net

Губанова Ніно Надарівна (Губанова Нино Надаровна, Gubanova Nino Nadarivna) – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри загальної економічної теорії НТУ «ХПІ»; м. Харків, Україна; <https://orcid.org/0000-0002-9253-2666>; e-mail: ninogubanova33@gmail.com

Климова Світлана Олегівна (Климова Светлана Олеговна, Klytova Svitlana Olegovna) – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри загальної економічної теорії НТУ «ХПІ»; м. Харків, Україна; <https://orcid.org/0000-0002-0041-6845>; e-mail: Voloncevichsveta@gmail.com

11. Rosenau J. *Along the Domestic-Foreign Frontier* – Cambridge: Cambridge University Press, 1997, 488 p.
12. Keohane, R. 'Hobbes' dilemma and institutional change in world politics: sovereignty in international society', in H.H. Holm and G. Sorensen (eds), *Whose World Order?* Boulder: West-view Press, 1995, p.180.
13. Weiss Th., Thakur R. *The UN and Global Governance: An Idea and its Prospects* – Bloomington, Ind.: Indiana University Press, 2010, 448 p.
14. Mason A. *Community, Solidarity, and Belonging* – Cambridge: Cambridge University Press, 2009, 246 p.

References (transliterated)

1. Osmova M.N., Boychenko A.V. *Globalizatsiya mirovogo hozhaystva [Globalization of the world economy]*, 2006. [Elektronniy resurs] – Rezhim dostupu: <http://textbook.news/ekonomika-mirovaya/122-problema-obschestvennogo-kontrolya.html>.
2. Messner D. *Arhitektura mirovogo poryadka [The world order architecture]* // Mezhdunarodnaya politika. 1998. no 11.
3. Barabanov O. *Problemy globalnogo upravleniya: vyibor analiticheskoy paradigmy [The problems of global management: the choice of an analytical paradigm]*, [Elektronniy resurs] – Rezhim dostupu: <http://alleuropa.ru/?p=2600>.
4. Held D., Goldblatt D. i dr. *Globalnyie transformatsii: Politika, ekonomika, kultura [Global Transformations: Politics, Economics, Culture]* / Per. s angl. V.V. Sapova i dr. – Moscow: Praksis, 2004, 575 p.
5. Jagdish Bhagwati *In Defense of Globalization* – New York: Oxford University Press, 2007, 330 p.
6. Ohmae K. *The End of Nation State. The rise of regional economies.* – London: Harper Collins, 1995, 224 p.
7. Luard E. *The Globalization of Politics* - London: Palgrave Macmillan, 1990, 195 p.
8. Hirst P. 'The global economy: myths and realities'. – London: International Affairs, volume 73, 1997, pp. 409–425.
9. Gordon D. 'The global economy: new edifice or crumbling foundations?'. New Left review, 168, 1988, pp. 24–65.
10. Goodman J. 'The European Union: reconstituting democracy beyond the nation-state', in McGrew, 1997.
11. Rosenau J. *Along the Domestic-Foreign Frontier* – Cambridge: Cambridge University Press, 1997, 488 p.
12. Keohane, R. 'Hobbes' dilemma and institutional change in world politics: sovereignty in international society', in H.H. Holm and G. Sorensen (eds), *Whose World Order?* Boulder: West-view Press, 1995, p.180.
13. Weiss Th., Thakur R. *The UN and Global Governance: An Idea and its Prospects* – Bloomington, Ind.: Indiana University Press, 2010, 448 p.
14. Mason A. *Community, Solidarity, and Belonging* – Cambridge: Cambridge University Press, 2009, 246 p.

Надійшла (received) 25.03.2020